

STENHUGGEREN

MEDLEMSBLAD FOR JYSK STENKLUB

42. årgang nr. 3 September 2016 Total nr. 153

“what does you have in your tæjsk today?”

“yes, my boys,
ammonites”

Stenhuggeren: Medlemsblad for Jysk Stenklub

Formand:

Ingemann Schnetler, Fuglebakken 14, Stevnstrup, 8870 Langå 8646 7282
i.schnetler@mail.dk

Medlem af bestyrelsen og redaktør

Søren Bo Andersen, Engdalsvej 65A, 3.tv. 8220 Brabrand 2625 1733
sba@geolsba.dk

Medlem af bestyrelsen og kasserer

Jytte Frederiksen, Myntevej 16, 8240 Risskov 8617 4697
jytte@dichmusik.dk

Medlem af bestyrelsen

Linda Lægdsmand, Lyngvej 55, 8420 Knebel 8635 2740
lindakaj@gmail.com

Medlem af bestyrelsen

Hans J. Mikkelsen, Kjærslund 18, 8260 Viby J 8629 5518/4054 3902

Jysk Stenklub, Myntevej 16, 8240 Risskov: Bank reg.nr. 1551 1217380

Årskontingent i 2016: 150 kr. for enkeltpersoner, 200 kr. for par.

Klubbens hjemmeside: <http://www.jyskstenklub.dk/>

Webmaster: Ingemann Schnetler

Medlemslisten: kan fås hos kassereren.

Klubblade fra andre klubber bedes sendt til formanden.

Fotos anvendt i dette blad er taget af *Arne Dich*, hvis ikke andet er nævnt

Indhold i dette nummer :

Side 3 Hvad klubben også har deltaget i 2016

Side 4 Narsaq – artikel 2 – Glæder og sorger

Side 9 Konglomerat: en lang og sammensat historie

Side 11 Sneglelorte-pellets i søpindsvin fra Sangstrup

Side 13 Geoblitz – en jagt på ledeblokke og fossiler søndag den 18. september kl. 10 – 14

Side 15 Tilbage til istiden

Side 16 Fra et besøg på Klintebjerg i Odsherred, april 2016

Side 19 Referat af turen til Yorkshire 2016

Side 27 Sangstrup Klint, juni 2016

Side 29 Foromtale af foredraget

Side 30 Sommerturen til Årø

Side 33 Årets sidste klubtur lørdag d. 15. 10.

Side 35 kontingent/værksted

Bagsiden programsiden.

Hvad klubben også har deltaget i, 2016

Det er vigtigt for vores klub, at den viser ”ansigt” så mange steder som muligt. Vi kan glæde publikum med info om vores interessante interesser, vi kan give svar på mange spørgsmål, og vi kan skabe en lyst hos enkelte publikummer til at deltage i klubbens ”liv”.

På **Senior-Dagen 8. april i KlostergadeCentret** blev Jysk Stenklub repræsenteret af Lillian Skov og Jytte Frederiksen. Der blev i øvrigt optaget video ved lejligheden, og den er blevet vist på Århuskanalen (red.bem.).

Sten, smykker og info-materiale blev præsenteret på Senior-Dagen i Klostergade-Centret i Aarhus.

Flintsmeden i Bjødstrup på Mols holdt **Søndagsåbent 24. juli**, og blandt de mange udstillere havde også Jysk Stenklub (v. Jytte og Arne) et bord. Strandsten og stenbestemmelse, fossiler, bøger og meteoritter.

Jytte i standen hos Flintsmeden på Mols med mængder af info-materiale om klubben og salgsmateriale. I den store kubiske konstruktion befinder sig nogle af Arnes fornemme meteorit-stykker til fremvisning og beundring.

Narsaq - artikel 2 – *Glæder og sorger*

-en fortsættelse fra forrige nummer af Stenhuggeren

Af Mette Oxholm

Det, at vi var blevet mere mobile, betød mange små sejlture i de omliggende fjorde. Vi kravlede på land med børnene og en forsvarlig madkurv. Ren kvalitetstid!

En af de heldige dage var, da vi med vores lille Kellojolle landede ud for en klippehylde, hvor man mageligt kunne sidde – det viste sig, da vi lagde til og kravlede op, at klippevæggen var dækket af klare kvartskrystaller, og nede i gruset foran lå løse ”Ideallkrystaller”, dvs. med spids i begge ender. Vi samlede en del fine klare løse, og enkelte fluoritkrystaller, men da det var lidt halvfarligt, så holdt vi inde, og nød i stedet det pragtfulde syn.

Tilbage på bådpladsen i Narssaq mødte vi en dansk skolelærer, og vi fortalte begejstrede om vores fund, og vi forklarede indgående, hvor det var og foreslog, at man kunne tage nogle større skolebørn med ud for at se krystalvæggen. DET var dumt! – det kom aldrig skolebørnene til gavn, og senere fandt vi ud af, at hele krystalvæggen var smadret med groft værktøj, for at samle krystaller. Hvor naiv kan man være - - -?

Det, at have noget sjældent er altid en fordel, når man skal ud på et byttemarked. Det kom vi hurtigt, vi skrev sammen med flere udenlandske samlere, allerede efter 3-4 år i Narssaq. Hvor vi kunne sende et lille stykke sjældent mineral, fik vi store dejlige, men mere almindelige stykker i bytte, og vi var begejstrede, for os var det nyt og spændende. Vi er aldrig blevet snydt, og der kom aldrig penge imellem os – når man altså lige ser bort fra, at alt jo foregik pr. dyr luftpost!

Vi kom i forbindelse med mange spændende mennesker, og når kontakten var der til en, kendte de andre, så det bredte sig som ringe i vandet.

Geologerne lærte os mere og mere, og vi var så heldige at være med i allerforreste linie, da de fandt en ny bemærkelsesværdig sten. En lysende rød berylliumsodalit. Man fortalte os, at den kun fandtes et sted mere i hele verden, men der var det kun som små rosa pletter, nemlig i Lovizer intrusionen på Kolahalvøen i Rusland.

Dette mineral var den senere så berømte Tugtupit, navngivet efter findestedet Tugtup Atakorfa i Ilimaussaq intrusionen.

Berømmelse har det med at være ”flyvende”, og allerede den følgende sommer havde vi besøg af guldsmed Dragsted fra København, som ville

være blandt de første til at se Danmarks første ædelsten.

Det satte mange tanker i gang hos mig. Vi så jo ofte, at grønlandere kom og faldbød deres fine skærearbejder i tand, ben, og fedtsten, og vi kendte til mange, som ville kunne blive rigtigt gode kunsthåndværkere, hvis de nu fik et nyt og velegnet materiale.

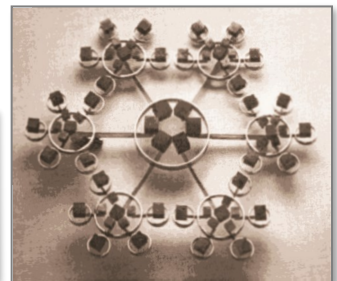
Jeg kastede mig ud i mange visioner, og talte igennem 1960-erne med flere instanser, med handelschefen om at få en egnet bygning, der kom en omfattende korrespondance med DGU i København, GGU og med grønlandsministeriet om at få udstedt koncession, for at sikre materialet for de lokale kunsthåndværkere.

Under vores første ferie til Danmark var jeg i ministeriet, og meget syntes at lysne for sagen, men ting tager jo som bekendt tid. Det var jeg ikke den eneste der tænkte, der begyndte desværre også at gå ”guldfeber” i Tugtupitten. Vi havde også under vores ferie et besøg hos en dansk sygeplejerske i Kongsberg i Norge, som var ivrig samler, ikke mindst af sølv fra Kongsbergminerne. Vi kom på besøg hos flere af hendes forbindelser, bl.a. norsk stor-samler med egen grube af bl.a. Solsten.

Blandt de mange andre vi havde kontakt med var de danske guldsmede Helga og Bent Exner. Ham kunne vi jo ikke glæde med sjældne strålingsmineraller, men derimod med en håndfuld specielle sorte turmalinkrystaller fra Norge. Jeg husker hvordan Exner strålede, da han i fantasien straks kunne se, hvorledes han kunne genoptage den tidligere mode med prægtige sorte ”sørgesmykker”! Som kunstner var han straks fyr og flamme. Vi fik safirer i bytte i stedet for.

Tilbage efter ferien fik vi i 1970 et brev fra Bent Exner, hvor han fortalte, at han var blevet kontaktet af en kreds, som ville give en gave i anledning af H.M. Dronning Ingrid's runde fødselsdag. Man havde bedt ham om at kreere et smykke med denne nyfundne grønlandske smykkesten. Om vi kunne hjælpe? Vi sendte naturligvis straks et pænt stort stykke med luftpost, og Exner stod parat i Kastrup, for at modtage pakken, der skulle med til Idar Oberstein i Tyskland, til et af de berømte stensliberier.

Smykket blev en broche i hvidguld, på 9 cm. i diameter, formet som en snekrystal (som foto), med 72 små kubusser der svæver på tråde over selve guldarbejdet.

Da vi jo ikke havde givet noget for stenen, forlangte vi heller ikke noget for den af Exner, det var da bare spændende, at vi kunne hjælpe en god bekendt. Efter et stykke tid ankom en prøvekuvert fra Bent Exner, indeholdende en pragtfuld 14 karats guldring, med en cabochon, slebet fra den sten, som var brugt til dronningens broche – med den hilsen, om han på denne måde måtte sige tak for hjælpen! Denne store ring er et af mine allerbedste smykker, som også har den særlige historie. Ringen har været på smykkeudstilling, som det kunstværk den er, og dronningens broche er i dag opbevaret i en montre på Rosenborg Slot i København, blandt andre af kronens og kongehusets juveler!

På denne tid blev der udgivet en bog af Peter Bancroft: ”The worlds finest minerals”, hvor vi også omtales, men det var jo altså den gang.

Tugtupite er et komplekst mineral med formlen: $\text{Na}_8\text{Al}_2\text{Be}_2\text{Si}_8\text{O}_{24}(\text{Cl},\text{S})_2$. Stenen er stærkt påvirkelig af solens ultraviolette stråler, ikke mindst i Grønland, som får de røde partier til blive stærke i farven, men kan blegne igen.

Sensommeren 1970 kom en af de unge geologer, Bjarne Leth Nielsen ud til os i Julianehåb, med den chokerende meddelelse, at der var begået omfattende hærværk på den primære forekomst af Tugtupit oppe i Kvanefjeldet. Det var sket ved en eller flere kraftige sprængninger. Det betød dels skader på geologernes arbejdsområde, men også at den tilbageværende Tugtupit dels blev næsten tømt, og dels var gennemsat med fine revner, der nu gjorde den helt uegnet til smykkefremstilling. En fremtidsdrøm brast.

Glæder og sorger, som vi alle lærer af!, men på den baggrund er det da et held, at der var kommet så mange sten i omløb forinden, hvad de mange smykker, som bæres i Grønland og Danmark viser.

Der er igennem årene fundet mange mineraler i Grønlands undergrund, også af de kostbare, men desværre aldrig til en særlig rentabel minedrift.

Et par bogtitler om dette emne kan være til nytte:

”*Minerals in Greenland*” Geology and Ore. GEUS. Exploration and mining in Greenland. No. 12, February 2008. Kan ses på nettet, og der er mange gode og informative illustrationer.

Også i bogen ”*En verden af mineraler i Grønland*”, af forfatterne: Karsten Secher, GEUS, Ole V. Petersen og Ole Johnsen, begge Geologisk Museum. Udg. 2006. Den har et omfattende register med grønlandske mineraler.

”Grønlands Smykkesten” af forfatterne Karsten Secher, Bjarne Leth Nielsen og Niels Østergaard Knudsen. Indgår i tidsskriftet Grønland, Det grønlandske Selskab nr. 4-5 1981, Tema: Grønlands Smykkesten.

Forfatterne Karsten Secher og Bjarne Leth Nielsen tog i 1980 initiativ til at opbygge en samling af ca. 25 anvendelige smykkemineraler, og i samarbejde med guldsmed Niels Østergaard Knudsen skabtes en informativ samling og praktisk vejledning, der kunne versere på kysten.

Interessen for sten og stenslibning voksede, så der i flere grønlandske byer afholdtes kurser, og enkelte værksteder blev etableret.

Nu – mange år efter må det erkendes, at der fortsat kun er en beskedent hjemmeindustri med fremstilling af smykker med grønlandske smykke-stemateriale.

H.M. Dronning Margrethe II.s gulddiadem (foto Google)

I anledning af H.M. Dronning Margrethe II.s 40-års regentjubilæum 2012, skænkede Grønlands Landsstyre et gulddiadem, udført af guldsmed Nicolai Appel. Guldet stammer fra minen ved ”Kirkespiret” i Sydgrønland. Fra denne forekomst blev der også præget guldmønter i anledning af det internationale Polarår. Enkelte af disse mønter indgår, som omsmeltede til de i alt 3 kg. guld, som medgik til fremstillingen af diademet. Smykket har 121 grønlandske blomster, og kan deles i fem brocher. Så vidt jeg ved, har dronningen selv designet de tilhørende øresmykker, ligeledes af form som grønlandske blomster. Det kan tilføjes, at kronprinsparrets forlovelsesringe også blev forarbejdet af denne grønlandske guldforekomst.

Nu er kostbarheder et vidt begreb.

Guld og ædle stene kan sætte fantasien i gang, men for et land og dets fremtid er det nok helt andre kostbarheder man skal se på, og Grønland har mange muligheder. En hurtig optælling giver omkr. 35 forskellige mineraler. Når glæden og forventningerne over et fund kommer, er det desværre også ofte sådan, at der ikke kan blive tale om rentabilitet, dels fordi en forekomst kan ligge utilgængeligt, er for sparsom, have for lav lødighed, eller fordi det pågældende område er generet af havis i mange måneder af året. Det kan ikke undre, at der findes så mange forskellige mineraler i Grønland, når man betænker, at et kort over Grønland, lagt over et Europakort, dækker lige fra Sydnorge i nord til Gibraltar i syd.

Grønland er et stort og vanskeligt land at drive minedrift i. Hvem ved, måske det engang kan afsløres, hvad der ligger under indlandsisen eller i polhavet. Men ting tager jo tid!

Artikelserien fortsættes...

Michael Bak

Collector of Fine Mineral Specimens

I øjeblikket masser af fine og sjældne mineraler til salg fra min samling (tidl. Claus Hedegaard) - bl.a.:

- *Mere end 50 forskellige zeolite-mineraler*
- *Malachite, Azurite, Cerussite fra Tsumeb, Namibia*
- *Sjældne mineraler fra hele verden*

Overvejer du at sælge din samling ?

Med kontakt til samlere og forhandlere i USA og Europa kan jeg tilbyde dig den bedste pris for din samling af fine mineraler og gode enkeltstykker.

Kontakt Michael for en vurdering og et tilbud

Altid kontant betaling

Kærdalen 16 - 3660 Stenløse - Tlf. 23 21 15 43

michaelbak@worldofminerals.dk

Konglomerat: en lang og sammensat historie

Af Patricia Pedersen

Konglomerat er en meget almindelig sedimentær bjergart i Danmark. Vi har nok alle sammen taget et par stykker med hjem, dels fordi de er så flotte, dels fordi – med Frank Rudolphs ord – ”Ein Konglomerat ist nichts anderes als ein versteinertes Strandabschnitt” (1).

”Et konglomerat er en bjergart, hvor mindst 25% af partiklerne er større end 2 mm, og hvor klasterne er afrundede. At klasterne er afrundede viser, at de har været transporteret. Konglomerater dannes i floder når vandmængden falder, og det medbragte materiale aflejres usorteret på bunden. Konglomerater dannes også i forbindelse med havspejlsstigninger ([transgression](#)). Her dannes konglomeratet i kystzonen ved bølgeslagets virkning, og tilstedeværelsen af et konglomerat udgør dermed ofte begyndelsen på en ny serie af havaflejringer. I de tilfælde kaldes aflejringen for et

bundkonglomerat.”(2)

”Matrixen består oftest af sand, ler, calciumcarbonat og jernoxider, enten blandet sammen eller hver for sig.” (3)

Eksemplaret på billederne, fundet på Kysing Næs i efteråret 2015, fortæller os en lang historie. Den øverste del indeholder både ældre stykker af konglomerater, hvor matrixen er mørkere og varierer i farven, og nyere og større klaster, indkapslet i en lysere gul matrix; den nederste del indeholder betydeligt flere og større klaster, tilsyneladende af den samme type kalksten, men mere kantede, hvilket gør, at den mere ligner en breccie (en bjergart, som består af kantede brudstykker, der kan være opstået efter en knusning ”på stedet” eller ved nedskred i bjergområder, efterfulgt af en cementering – red.bem.). Der skulle mange bølger, stærke kræfter og adskillige millioner år til for at forme et så komplekst lille kunstværk.’

Referencer

(1) Frank Rudolph, ”Strandsteine”, Wachholtz Verlag.

(2) www.geolex.dk

(3) Den store danske Encyklopædi (<http://denstoredanske.dk/>)

***Foredrag med
Michael Bak
april 2016.***

Sneglelorte-pellets i søpindsvin fra Sangstrup

Af Søren Bo Andersen og Linda Lægdsmand

På et klubmøde fremviste Linda Lægdsmand et halvt søpindsvin, en *Galerites*-flintstenkerne, med et hvidprikket indre. Det kunne få den gamle redaktør op af stolen, for det er et virkelig sjældent syn.

Lindas Galerites-eksemplar med pellets indeni. Sen Maastrichtien skrivekridt. Ved Sangstrup Klint.

Og så kunne Linda endda fortælle, at hun kendte til endnu et eksemplar, som en tysk samler og veninde havde fundet, også ved Sangstrup og ligeledes en *Galerites*. Så med to eksemplarer er det jo svært at afvise, at vi har med et fænomen at gøre.

Dette Galerites-eksemplar med delvist bevaret skal og med pellets indeni.

Sen Maastrichtien skrivekridt. Ved Sangstrup Klint.

Det er fundet af og tilhører Karin Göbel i Nordstedt, Tyskland.

Min tolkning er som følger: Da vi har med *Galerites*-stenkerner at gøre, ved vi jo, at de kommer fra Kridttidens øverste (seneste) lag. Disse lag er skrivekridt, et meget finkornet sediment, som på dannelses-tidspunktet må have været mere eller mindre plevret – det går man i hvert tilfælde ud fra i den klassiske fortolkning. De to fossiler med aflange, mm-store hvide pletter kunne tyde på, at man måske skal ændre lidt på opfattelsen af havbundens beskaffenhed, i hvert tilfælde lokalt. Det er kendt fra visse kalkkonkretioner i Oligocæne/Miocæne lag fra Skyum ved Limfjorden, at de

kan indeholde store mængder af lignende små og aflange sedimentlegemer. I disse konkretioner er sedimentet ler og organiskholdigt ler, og smålegemerne, kaldet pellets, er tolket som koprolitter, som fx sneglelorter eller krebsdyr-ditto. Men de små pellets findes kun inde i konkretionerne, som må være dannet tidligt – udenfor i det almindelige ler er de væk, klasket sammen af omrodning og sedimentsammentrykning. Det er mit gæt, at de hvide pellets i flinten fra Sangstrup, ligeledes er ekstraordinært godt bevarede ekskrementer (koprolitter) inde i en beskyttende søpindsvineskal, mens de oprindelige pellets udenfor, ganske som i eksemplet fra lerlagene, er presset sammen af senere sedimentkompaktering og nu er forsvundet. Men hvis de i sin tid var udbredt til stede på datidens havbund, har denne trods alt kunnet være lidt fastere at bevæge sig på for bunddyr end på det bløde snask, man ellers regner med.

Det var godt, at du holdt godt øje med det mærkelige fænomen, Linda.

Vil man læse mere om pellets fra Skyum ved Limfjorden, så læs:

Henrik Friis, 1995. The role of faecal pellets in deposition of marine muddy sediments - examples from the Danish Tertiary. - Bulletin of the Geological Society of Denmark, Vol. 42 pp. 68-73.

På nettet kan en pdf-kopi hentes her: <http://2dgf.dk/xpdf/bull42-01-68-73.pdf>

**Foredrag med
Michael Bak
april 2016.**

Geoblitz – en jagt på ledeblokke og fossiler søndag den 18. september kl. 10 - 14 Af Marianne Graversen

Som en del af det landsdækkende arrangement ”Geologiens dage” holdes der søndag den 18. september Geoblitz på stranden vest for Ebeltoft færgehavn.

Geoblitz'en afholdes ved P'et på kortet herover.

Ordet Geoblitz, er en videreudvikling af Bioblitz, som går ud på at finde så mange arter (dyr, planter, svampe mm) som muligt i et afgrænset område på en afgrænset tid. Geoblitz er det samme, bare kun med sten og fossiler. Ideen til en Geoblitz er opstået, fordi Naturhistorisk Museum i samarbejde med Aalborg Zoo og Nordeafonden i 2016 viser to udstillinger om istiden og de tilhørende dyr. (*se notits i bladet efter denne artikel red.bem.*).

Geologiens dag afholdes som et samarbejde imellem Jysk Stenklub, Nationalpark Mols Bjerge og Molslaboratoriet.

Dagen er et publikumsarrangement, og vi vil tiltrække deltagere fra både Aarhus og Djursland. Vi vil opfordre publikum til at tage deres mærkelige ”vindueskarmssten” med, for at få dem bestemt, derudover bliver der lavet to guidede ture langs klinten og nogle små – meget små - konkurrencer blandt publikum.

Den lavvandede strand og randmorænen vest for Ebeltoft færgehavn (foto, forf.)

Stedet ved Ebeltoft færgehavn er valgt ud fra beliggenheden inden for Nationalparkgrænsen, og fordi det er let tilgængeligt og let at finde for folk i bil. Det er en fladbundet sandstrand, og længere ude af stranden er der en blotlagt randmoræne som producerer en del ledeblokke og muligvis også fossiler.

Alle i stenklubben er naturligvis meget velkomne, som deltagere eller som hjælpere, hvis der er nogen, der har lyst. Hvis man har spørgsmål til opgaverne, kan man kontakte Marianne på marianne@molslab.dk eller gribe fat i et medlem af klubbens bestyrelse.

Medbring eget udstyr og forplejning til dagen.

Tid og sted

Søndag den 18. september kl. 10–14 (kom gerne i god tid)

P-plads for enden af H.H. Hansens Vej ved Ebeltoft færgehavn, 8400 Ebeltoft

Nationalpark Mols Bjerge, er Danmarks anden nationalpark, dannet i 2009. <http://nationalparkmolsbjerge.dk/>. Fra nationalparken deltager Biolog og Naturvejleder Jens Reddersen.

NATURHISTORISK MUSEUM
MOLSLABORATORIET

Molslaboratoriet er en afdeling af Naturhistorisk Museum i Århus <http://www.naturhistoriskmuseum.dk/> Molslaboratoriet. Fra Molslaboratoriet deltager Naturvejleder Marianne Graversen.

*Endvidere vil **geolog Erling Fuglsang Nielsen** deltage med sin viden om geologi i almindelighed og specielt om Djurslands landskab i geologiske fortolkning.*

*Spørgsmål kan rettes til **Jysk Stenklubs** Formand: Ingemann Schnetler i.schnetler@mail.dk eller Marianne Graversen marianne@molslab.dk*

Tilbage til istiden

Fra den 14. maj 2016 og frem til uge 7 i 2017 tager Naturhistorisk Museum dig med tilbage til istiden. Istiden vækkes til live med en ny udstilling, der både forklarer, hvorfor det danske landskab ser ud, som det gør og også viser det mangfoldige liv - fra de mindste biller til de største mammutter. Og selvfølgelig er der også et kig til de første mennesker, der slog sig ned i Danmark. Derudover kigger udstillingen fremad til den næste istid.

I udstillingen kan du opleve

- isens kræfter og kuldens magt i istidsgletsjeren
- mammutsteppen og det mangfoldige liv foran iskanten; fra summen de insekter til mammuttens død
- menneskets kamp for overlevelse med stenspyd, ild og rendyrskind
- hvordan blev Danmark skabt. Og du kan selv prøve at genskabe din nabolag i vores geologi-sandkasse
- forskningsteltet, som ser nærmere på, hvad pollen, DNA og iskerner kan fortælle

• få svaret på, om istiden kommer tilbage?

Vil du vide mere? Så se hjemmesiden om istiden: www.tilbagetilistiden.dk

Udstillingen bliver vist i et samarbejde mellem Aalborg Zoo og Naturhistorisk Museum i Aarhus og er støttet af Nordea-fonden.

Fra et besøg på Klintebjerg i Odsherred, april 2016

Af Jytte Frederiksen

For godt 150 år siden blev der skrevet en børnesang med titlen ”Når kommer våren vel?”. I hele otte vers opregnes alle de dyr og planter, der skal komme før, vi er sikre på, at det er forår. I Jysk Stenklub ved vi, at våren er kommet, når den første PS bus ruller ud fra Søren Frichsvej i Århus med vinterblege stensamlere. I år kørte vi ned til Molsfærgen og stod i den lidt kølige morgentåge på kajen. En smuk begyndelse på den del af året, hvor vi samler til huse. Ved ankomsten til Sjællands Odde var solen brudt igennem og satte ekstra glød på et brudepar i grønt og hvidt i den ventende bilkø. En sky af hvide mirabelleblomster kransede de små veje ud til målet for vores udflugt, Klintebjerg. Om klinten er at sige, at den er en moræne med mange løse blokke af en glaukonitholdig kalk. Sammen med grus og ler har de i flere århundreder været grundlaget for en råstofudvinding, som sluttede i 1959.

*Gamle fotos, venligst udlånt af Odsherreds lokalhistoriske Arkiv (www.arkiv.dk).
Tv. Klintebjerg i 1956 og th. et turistbillede fra 1917. Bemærk de store, lyse stabler af den såkaldte Lellinge Grønsandskalk, som skulle ”brændes”, og som er den stentype, der indeholder de mange fossiler fra Selandien-tid, og som har gjort lokaliteten berømt.*

Kalken er blevet brændt i ovne på stedet og derefter udskibet. En keramisk produktion har gjort brug af leret. I den lokalhistoriske database www.arkiv.dk kan man fornøje sig med billeder fra Klint stenbrud: udflugtsbilleder med kvinder i lange kjoler, arbejdere i gang med det hårde manuelle arbejde med at vælte sten og grus ned til tipvognene.

Undervejs passerede vi vejskiltet til Lumsås. Det er mere end 30 år siden, at et vildfarent Harpoon missil fra fregatten Peder Skram ødelagde flere sommerhuse der. Ingen mennesker kom til skade, husene er for længst genopbygget, men alligevel huskes begivenheden stadig af rigtig mange mennesker her til lands. Sådan er det at leve i et fredeligt hjørne af verden.

Jagten på de fossilholdige blokke er gået i gang med kyndig hjælp fra Ingemann.

Busserne og den medfølgende formandsbil parkerede i det gamle brud i klinten. Der blev talt ”skal – skal ikke” over både regntøj og madpakke, og så gik jagten på de eftertragtede grålige kalkblokke i gang. En enkelt heftig regnbyge afløstes af solskin og frisk vind og et par timer gik hurtigt med koncentreret stenhugning og hyggelig snak.

Blandt de hjembragte fossiler var flere forskellige søpindsvin, dog ingen fra grønsandskalken. Vil man se sådan et kan man kigge på siden www.geolsba.dk under ”Tertiærtid”. Flere blokke med snegle og muslinger skulle kigges nærmere efter i sømmene, før kræene fik navn på sig.

Smukt farvede flintesten var en del af gevinsten på stranden ved Klint.

Mon ikke billederne på Jysk Stenklubs hjemmeside kan hjælpe: <http://www.jyskstenklub.dk/klintebjerg.htm>. En enkelt brachiopod (fra Danien) *Crania tuberculata* blev genkendt uden videre. En håndfuld mildt farvestrålende flintesten sås også i en pose.

Klinten er nu fredet, og et tæppe af græs og kalkelskende planter har lagt sig over de spor, som flere århundreders menneskelig aktivitet har efterladt. Smukt og dramatisk står væggene i de ubehandlede grave hen langs kysten som bevis på, at naturen er en uovertruffen landskabsarkitekt.

Ved Klint har der bredt sig en skik med at bygge søjler af strandens sten. Eksotisk og fremmedartet ser det ud, men det er da en harmløs fornøjelse, som vind og vand udsletter sporene efter, når det bliver vinter.

Tak til chaufførerne og til Linda fordi I tog os med ud på den første klubtur i 2016. Og tak til alle I andre for godt og lærerigt selskab.

Referat af turen til Yorkshire 2016

1. del ved Jytte Frederiksen

Hvis der havde hængt en helikopter over Jelskrydset tidligt om morgenen **torsdag den 5. maj** kunne den have set en samling køretøjer med kurs mod Nils Brændekildes biludlejning. Efter en køretur, hvor tågebanker og solopgangsfarver tryllede med forårslandskabet, stod vi så småfrysende og spændte og ventede på vores chauffør Kjeld Ørsted, der som altid ankom lige til tiden – ikke for sent og ikke for tidligt. Trygt og godt. Pik og pak og proviant kom på plads, og vi tog hul på de mere end 700 kilometer, der skulle bringe os til færgen i Rotterdam. Landskabet blev mere og mere grønt, vi kom ind i Holland og kørte fordi et utal af planteskoler. Så nåede vi til Rotterdams utallige havne og fik lige set et par traner, mens vi susede forbi i det utrolige univers af veje, under- og overførsler og jeg ved ikke hvad. Ingeniørkunst så det forslår. I færgeterminalen lå båden klar til afgang. Der var mennesketomt?! Selskabets meget tvetydige tidsangivelse havde forledt os til at ankomme i allersidste øjeblik - som et VIP-selskab strøg vi gennem paskontrol og sikkerhedscheck, mens personalet skyndte på os. Ved udsejlingen fik vi igen en lille fornemmelse af forskellen på Århus og Rotterdam. I næsten en time sejlede vi i konvoj ud af havnen.

Næste morgen - **fredag den 6. maj** – rullede vi lige så stille op til Danes Dyke. En smuk spadseretur ned gennem en slugt med blå *Scilla*, aurikler og porcelænsblomster og så stod vi på den skinnende hvide strand. Kun en af

os havde held til at finde et helt eksemplar af den stilkløse sølilje *Marsupites* sp. Men svampe og den tilførte rugose koral fra kultiden *Litbostrotion* sp. var også værd at samle på. Et lille smut til Reighton Sands kunne nås inden vandet kom ind. Et enkelt plantefossil, flere muslinger af typen ”djævelens tånegl” *Gryphaea* sp., et flot ormerør og flere af kultidskorallerne tog vi

Fund fra Dane's Dyke, en fritsvømmende sølilje fra Krittiden, *Marsupites* sp.

med os. På stranden efterlod vi talrige sten med fine små saltkrystaller. Et fænomen vi ikke tidligere er stødt på. Gad vist, hvorfor de var der. Og så kom vi til Fylingthorpe, hvor et hus med et ret neutralt ydre viste sig at være en skatkiste af rum med alskens samleobjekter. Og Lindas madkasser blev pakket ud. Som sædvanligt var der sørget for både morgenmad og madpakker, wc-papir og hvad ved jeg. Imponerende. Aftensmad indtog vi på Fylingthorpe Inn, hvor bl.a. risotto med tang eller salturt antydede nye tendenser i kromaden. **Lørdag den 7. maj** - Robin Hood's Bay havde alt hvad man kan ønske sig: solskin, lavvande, fossiler i pæne mængder. Hen på eftermiddagen stødte vi ovenikøbet på en isbil, der var kørt ned fra slæbestedet og gjorde forretninger på stranden. På den stejle opstigning gennem byen gjorde vi holdt i en fossilbutik med meget fine fossiler fra Robin Hood's Bay.

Stranden ved Robin Hood's Bay.

Selve byen, Robin Hood's Bay.

En ualmindelig tæt tåge indhyllede **søndag morgen (8. maj)** Whitby Abbey, da vi begav os ned til stranden og efter nogen venten kom omkring det kritiske sted.

Der ventes på at lavvandet indtræder.

Så kan der plukkes ammonitter og belemnitter.

Dagens fund beses og sammenlignes.

Massevis af ammonitter, dog flest Dactyloceras.

Efterhånden lå både ammonitter og muslinger og belemnitter lige til at plukke op. I havnen i Whitby fik vi et glimt af en kopi af skibet Endeavour som Captain Cook brugte til sin første jordomsejling i midten af 1700-tallet. Ikke noget kæmpeskib. **Mandag 9. maj** kørte vi til Saltwick Bay, hvor vi fandt den samme slags fossiler som i Whitby. Hjemvejen blev lagt op over heden og det storslåede landskab med et stop i Goathland hvor mange af scenerne i de gamle BBC serier fra Yorkshire er indspillet. Resten af turen vil Alex og Ragna fortælle om. Arne har lavet en lang billedserie som kan minde os om alle de dejlige oplevelser. De ligger på Google Plus: plus.google.com/112405824440212976022

Fortsat referat af turen til Yorkshire 2016

2. del ved Ragna & Alex Brødsgaard

Tirsdag den 10. maj – Sandsend – M. Jura, Bajocien og Aalenien, 180-170 mill. år. Whitby. Vågnede op i dette skønne hus ved 7-tiden og efter fælles morgenbord ventede bussen 9.15. Kjeld førte os ad snirklede og flotte veje til dagens mål, Sandsend. Tæt på kysten ligger en P-plads...problemet er blot, at busser kan ikke køre gennem åbningen til denne, så det foregik med hurtig afstigning. De fleste følger derefter kystlinien, men da vi sidste år besøgte lokaliteten, fik vi af lokale samlere at vide, det var meget bedre at gå et par km ad stien på bakkekammen. En seværdig gåtur med storslået udsigt til havsiden, men sandelig også til de mange gule tornblade der spredte sig i landskabet til modsatte side. Den stejle trappe ned til kysten var heldigvis intakt...men stadig lidt grænseoverskridende for dem med højdeskræk. Flot dag med sol og 18-20°.

På vej ad trapperne til Sandsend.

På vej op fra stranden igen ved Sandsend.

Der blev fundet perfekte ammonitter såsom *Harpoceras falciferum*, enkelte *Eleganticerus elegantulum*. Muslinger: *Gryphaea*, *Dacryomya ovum* og *Pseudomytiloides dubius*. Desværre ingen reptilrester, som lokaliteten ellers er berømt for. Ved 14'tiden brød de sidste op, og i spredt flok nød vi traveturen tilbage.

Whitby var dagens andet mål – byen der nærmest gemmer sig i kløften ved Eks-flodens munding og hvor floden adskiller byen i en gammel og en nyere del. Aftenen før havde vi fundet adressen på byens fossilshop - selvfølgelig skulle den besøges! Grape Lane 21 skuffede ikke, her var rigtig mange pralestykker, ligeså pæne priser! Indehaveren var dog ikke specielt købsinspirerende, og da Kaj forsøgte at sælge et par danske søpindsvin, sagde han blot tak! Enkelte kunne dog ikke stå for de flotte udstillingsfossiler. Efter butiksbesøget spredtes flokken, nogle fortsatte ad Grape Lane, videre til 'Captain Cook Memorial Museum'. Huset, hvor James Cook i sin tid stod i lære. Vi slentrede rundt i de smalle gyder og stræder, nød en is, og på tilbagevejen smuttede vi lige forbi turistbureauet. Ragna var ikke benøvet over de lokales tøjsmag!

Igdrasil, turens hjemmebase.

Tilbage i 'Igdrasil' ved 17'tiden og curry-night på den lokale pub, stærk ret som smagte dejligt. Aftenen sluttede med hyggeligt samvær og med udkig i den smukke parklignende have, tilsat nattergale-fløjt og små flagermus's flyveopvisning.....

Onsdag den 11. maj – Runswick – N. Jura, Pliensbachien og Toarcien, 190-180 mill. år. Køkkentjans (oplæring) var dagens første dont – forresten fin måde at dele opgaven på. Afgang kl. 10, atter via Whitby og op til Runswick Bay. Overalt mange fasaner på markerne. Parkerede øverst oppe, og så ellers på gåben ned ad den særdeles stejle sti. Ragna fandt hurtigt et par pæne ammonitter. jeg satte det lange ben foran og gik mod Kettleless, kun Jens og Marian fulgte trop.

Runswick Bay, atter en flad lavvandsstrand.

Dagens fund dog ikke det helt vilde, ammonitter såsom *Dactyloceras commune* og *D. tenuicostatum*, belemnitter, muslinger *Steinmannia bronni*, lidt træ og jet. Inden den voldsomme stigning op ad vejen forsynede vi os, sammen med Jens og Marian, med en stor is...resten af truppen ventede øverst oppe, hvor de ligeledes hyggede sig med lidt fra pubben. Ad smukke snoede veje kørte Kjeld os tilbage, undervejs passerede vi en mark, hvor der nok gik 1000 duer...også de forsynede sig... - Lidt stenkig, god mad på pubben, hyggesnak til Arnes klaverspil ...dejlig solrig dag til ende....

Torsdag den 12. maj – Scarborough – Whitby – N.-M. Jura, Pliensbachien til Bajocien, 195-170 mill. år. Tidligt op kl. 6 og køkkentjans. Ca. kl. 9 af sted mod Scarborough. Kjeld førte os ad smukke hedestrækninger med masser af får og tumlende lam. Lige siden 1700-tallet har byen Scarborough været kendt som et klassisk badested, ligeså den gamle og maleriske

1100-tals borg Scarborough Castle. Bademulighederne var nu ikke vores mål, derimod museet Rotunda.

Rotunda-museet i Scarborough

Imponerende bygning, opført i 1829 af arkitekten Richard Sharp, efter anvisning af William Smith, der var en af pionerne inden for engelsk geologi. Flot museum, dårlig belysning...men altid et kig værd.

På vej ud af byen gik det lidt galt, vi drejede af for tidligt, så vi genså byens leben endnu en gang, souvenirbutikker, spillehaller og anden slags gøgl. Ved 13'tiden nærmede vi os Whitby, synligt vidt omkring på et forbjerg, højt over byen, øjner man en af Englands smukkeste og største kirkeruiner, Cistercienserklosteret Whitby Abbey. Vi blev sat af tæt på, og så gik det ellers nedad de mange trin...for blot at stoppe op en stund...endnu højvande! Kaj gik lidt ammonitamok – pillede den ene efter den anden op fra den mørke havbund. Det blev til en del, mest *Hildoceras* og *Dactyloceras*, belemnitter, mange muslinger *Dacryomya ovum* og lidt jet

Ruinerne af Whitby Abbey.

Tidevandet kom hurtigt denne dag, hvor frisk vind og havgus prægede aktiviteten. Vel oppe ad trapperne forstår man bedre, hvad der måske inspirerede forfatteren, Bram Stoker, til at skrive første kapitel til sin klassiker 'Dracula'. – Et spøgelsesagtigt skær hvilede over kirkeruinen. – Heldigvis var det ikke Dracula, der ventede, men isbilen! Hurtig omklædning, for der var bestilt mad på 'Hare and Hounds' kl. 17.30 – mange kendte stedet fra tidligere ture. De fleste bestilte lam – ihukommende tidligere syn med de tumlende lam, foretrak vi laks og en dejlig dessert 'putting for two!' – Aftenen sluttede med irish coffee, og så skulle kufferterne og fossilerne pakkes....

Fredag den 13. maj – York. De sidste rester blev fordelt denne morgenstund, og bussen blev pakket med al vores habengut. Et blik ud over parken og Robin Hood's Bay – farvel eller på gensyn til huset 'Igdrasil'.

En sidste sludder og derpå afsked med Igdrasil.

Kjeld valgte de små veje gennem North York Moors nationalpark med gevaldig lange bakker ned til små landsbyer og lige så bratte opkørsler, ja sågar helt op til 33-34% stigninger! Flot tur til York. Bussen blev parkeret i udkanten af byen, og fælles tog vi park&ride-busserne til 'piccadelly'. Flokvis skiltes vi og gik på opdagelse i de små gader. Første stop ved et mindre gadeloppemarked og så ellers til York Minster med verdens største glasmosaik. Domkirken er i gotisk stil og blev opført i perioden 1291-1350. Men ak, ligesom sidste år, også denne gang under renovering.

På museet i York opbevares Middlebrough-meteoritten, som faldt i 1881. Den faldt uden at dreje sig rundt, derfor er den smeltet på denne sjove måde.

Ligeledes Jorvik vikingemuseum, der var helt lukket pga. ombygning. Efter disse skuffelser knurrede maverne, en af lokalretterne, ploughmans lunch, skulle opsnuses. Også her røg vi i problemer, Linda og jeg rettede spørgsmålet på turistkontoret, og vi blev henvist til restaurant Pairings. Vi fik noget der lignede! Senere nød vi også en 'nice cup of tea', efter sight-seeing, indkøb og musikalske optrin. Lidt i 17 forlod vi York, i god tid til Hull og skibet 'Pride of Rotterdam'. Sidst på aftenen nød vi en eksotisk drink til musik og sang. Dagens sidste pibe blev nydt på agterdækket, lige indtil to særdeles overrislede Sheffield fans legede faretruende akrobatik på rælingen. Jeg fik dem på bedre tanker...måske jeg, allerede da, skulle have ladet dem svømme i egen sø....brexit!

Lørdag den 14. maj – Hjemrejse. Problemfri overfart, kun forstyrret af engelske hooligans' larm på gangene. Ingen knas i tolden. Logistikken må være i top, når man km efter km følger den kæmpeindustri, der findes i dette havneområde. Kørslen gik fint derudad, indtil en gevaldig 'stau' anedes forude. Resolut ændrede Kjeld rute, førte os ad mindre tyske veje og gennem små hyggelige landsbyer. Tiden nærmede sig hviletid, toiletbesøg og spisetid. Uheldigvis var der 'skyttefest' i området, så enten var spiselokaliteterne lukkede eller fuldt booket op – landsbyen Vörden blev redningen! Linda stoppede den helt rigtige person, han bød os velkommen til at gå med til deres 'Ackerbürgerhaus'. Et flot restaureret bindingsværkshus, og der forrettede vores nødtørft. Udmærket toiletforhold, hvor vi stod i rækker og geled...der kom også lidt ekstra mønter i husets indsamlingsbøsse. Det var dagens højdepunkt og tysk behjælpelighed. Spisepause ved grænsen, afsked med Jep i Rødekro og farvel til hinanden i Jels.

Den samlede ekspedition, dog uden fotografen, Arne Dich.

Dejlig skøn tur til ende – godt gået Linda, mageløs kørsel, Kjeld og stor tak til alle turdeltagere for yderst behageligt selskab og samvær...vi glæder os til næste gang.....

Sangstrup Klint, juni 2016

Af Jytte Frederiksen

Vi har gjort det mange gange før - nogen af os - kørt østpå med solen i ansigtet for at ende ude på Djursland ved de store kalkklinter ved Sangstrup og Karlby. Alligevel - eller måske netop derfor - er man opstemt af forventning hver gang. Hvad er der rykket rundt på? Hvad er der faldet ned, og hvad får *jeg* øje på? Eller som en turdeltager engang udtrykte det: hvad springer på mig?

En dag i juni begav en halv snes mennesker fra klubben sig nordpå langs stranden. På billeder kan man se dem indtage den sædvanlige nedbøjede holdning - men tag ikke fejl: de nyder både solen og den friske vind. Kaj har været så forudseende at medbringe gummistøvler og stok, så han får set sig om på den anden side af den store pynt, som normalt er uomgængelig. Vi andre nøjes med at afsøge den store bugt.

Kaj kan, iført gummistøvler, runde pynten på de algeglatte rullesten.

Ved frokosttid kunne vi tælle en god snes eksemplarer af det uregelmæssige søpindsvin *Galerites* sp. Helt uventet er der også fundet krabber: To *Dromiopsis elegans* og én *Munida primaeva*. Det synes vi er lidt særligt. Flere store *Echinocorys* sp. med tyllignende bevoksninger (bryozokolonier *Membraniopora* sp.), rødfarvede søliljestilke, kalk- og kiselsvampe, pigge fra *Tylocidaris oedumi*, *Tylocidaris abildgaardii* og *Tylocidaris baltica*. Det er alt sammen set før, men glæden ved at finde dem er lige stor hver gang. Bryozoer og kalkrørsorme, som knap kan ses med det blotte øje, åbenbarer deres betagende detaljer når luppen kommer frem.

***Pose med Galerites-stenkerner
incl. en 6'er!***

***En smuk enkeltkoral,
Coelosmilia***

På tilbagevejen bliver der igen set og samlet, en kan opvise et flot eksemplar af enkeltkoralen *Coelosmilia*, en anden falder for en flintekerne af et *Echinocorys*-søpindsvin, som viser sig at veje godt 400 gram. I den vægtklasse betyder udseendet knap så meget, så den kommer med hjem trods strækmærker. Mens vi nyder en is i Grenå, får vi sagt tak for turen til Linda, som har haft arbejde med at lave annonce, styre tilmeldinger, bestille bus og modtage betaling. Hans kører os hjem til Århus. Det blev en god dag. En forkert ugedagsoplysning snød to af de selvkørende deltagere. Vi håber, at de fik en udbytterig tur dagen efter.

***Foredrag med
Michael Bak
april 2016.***

Foromtale af foredraget 10. sept. 2016:

Sten L. Jakobsen (fra Geologisk Museum) kommer og giver et overblik over vores viden om de danske fossile 10-lemede krebsdyr (decapoder).

Sten har tidligere gennemgået krebsdyrene fra Faxe Kalkbrud i et spændende og flot illustreret foredrag. Denne gang vil han så fortælle om krebsdyr fra forskellige danske lokaliteter med lag fra Kridttiden og til Miocæn. Der er muligvis også nogle nye arter på banen, og han vil diskutere afgrænsningen mellem nærtstående eller i hvert tilfælde temmelig ensudseende arter. Kom og se de spændende dyr.

Det er alt sammen noget, der kan gavne os samlere af fossile krebsdyr. Så benyt lejligheden til at medbringe dine egne krebsdyr til mødet med Sten, hvad enten de er fra Faxe, fra Fredericia, Lyby eller Gram, og få dem eventuelt bedømt. Hvem ved, måske dukker der noget helt nyt og spændende op!

Her er fx en ny krabbe fra Lyby, som Sten vil omtale. Den er endnu ikke navngivet, men tidligere blev de benævnt som Coeloma, men det er det vist ikke mere. Nok snarere en Chaceon sp. Stykket er fundet på Lyby Strand, i en konkretion fra Brejning Ler, Sen Oligocæn, ca. 25 mill. år.

Foredrag med Michael Bak april 2016.

SOMMERturen til Årø

Af Jytte Frederiksen

I de seneste år har målet for Jysk Stenklubs sommerture været en af de danske småøer. Valget var i år faldet på Årø ved Haderslev Fjord. Færgen sejler hver time fra kl.6 til 23.30 sådan, at det er muligt at komme på arbejde på fastlandet. Der er derfor ikke den afvandring, som plager andre småøer. Det slog Olaf Søgård fra havnecaféen Årøs Perle fast for os, da vi var blevet stuvet sammen i hans åbne vogn med eltraktor.

Transporten er klar, efterspændt en eltraktor

Højvandsstenen fra 1872

Julekirken, som bidrog til større ædruelighed som afløsning for de tidligere begravelsesture til fastlandet.

På den 2 timer lange tur rundt på øen kørte vi forbi højvandsstenen fra 1872 og stoppede ved julekirken, som gjorde en ende på de fugtige begravelsesture til fastlandet. Vi så pumpestationen og de afvandede enge, som

kunne blive eventyrlige fuglelokaliteter, hvis man standsede pumperne. For Olaf et skrækscenarie med myggeplager af bibelske dimensioner.

Vi bliver læst af ved en lille butik, som sælger kød fra de små sorte gallo-waykreaturer med hvidt mavebælte. Røgede fisk fås længere henne. Gode striktrøjer frister. Videre henover øen hører vi om redningstjenesten, om frivillige, der alarmeres når en hjertestarter behøves, om små og store erhvervs-tiltag, bl.a. et mikrobryggeri i det gamle mejeri. Da vi senere spiste på havnen kunne vi smage øl med navne som Æ'mæsk, Blesmark og Gåsefod. Forsøgs-personerne kan fortælle, at det er aldeles fortræffelige øl. På vingården Rørhave fik vi smagt på både vindruvin og æblevin og set os om i den splinternye besøgs-længe. Imponerende, der modtages 20.000 besøgende hvert år.

Frokosten indtog vi i et festtelt på havnen. Friskfangede fladfisk med persillesovs lavet af en 'køks' der kan sit håndværk og burde omtales i enhver turist-brochure. Det er madkunst af fineste karat - og til at betale for en almindelig pengepung.

Frokosten afventes spændt – og var ventetiden værd!

En lille times stensamling på sydstranden viste at her er gode muligheder for fossilfund og fund af ledeblokke.

Søgning på stranden efter den grønrandede flint

Jeg vil kun nævne en enkelt ledeblok, fordi indsamling ikke er sommerturens hovedformål: den grønrandede flint, som er en sort skrivekridt-flint, der først har fået en rødbrun indfarvning ved et ophold på land og sidenhen et overtræk af glaukonit, som kun afsættes i havet.

Her er den så, en "grønrandet flint"

Med blæst i håret og sol i sindet forlod vi den lille ø, som har sin egen historie i et grænseland, hvor spændinger mellem nationaliteterne udløses ved konstruktiv kappestrid, ikke ved krig. Forsamlingshuset Årøhus er f.eks. et dansk modsvar på en tysk skole i 1941. Foreninger der tager sig af vandværk, diger, brandvæsen og beredskab har ikke råd til at udelukke nogen. Kun foreningen Servietfolderlauget er selektiv. Den optager kun mænd mellem 16 og 95 år. Adresserne på Årø rummer ikke gadenavne - kun husets nummer, som er tildelt efterhånden som husene er bygget. Hvem der fik den idé vides ikke. I 1999 blev Årø på en måde landfast med Årøsund, idet man under havbunden skød tre godt 700 meter lange rør frem til øen. Rørene rummer en kloakledning og ledninger til el og digital kommunikation.

Det var en dejlig tur. Tak for dejligt selskab og tak til Linda og Hans, som tog slæbet med at arrangere og køre.

Årets sidste klubtur lørdag d.15.10.

Endnu en gang slutter vi årets ture af med et besøg i en grusgrav.

Vi vil forsøge at skaffe tilladelser til et par grave i det nordlige Midtjylland.

Er du interesseret i at komme med, så ring
8635 2740 eller 5051 0055
eller mail: lindakaj@gmail.com

Turpris 250 kr.

Afgang fra PS biler, Søren Frichs Vej 47, Århus kl. 9.30

*Foredrag med
Michael Bak
april 2016.*

ANNONCE

KONTINGENT resten af 2016 og hele 2017

Kender du nogen, der kunne tænke sig at blive medlem af Jysk Stenklub??

Betaling kan indsættes på bank reg.nr 1551 kontonr 1217380– eller betales ved et klubmøde.

- Enkeltpersoner kr. 150,-
- Par kr. 200,-

Hvis du ikke ønsker at fortsætte dit medlemskab, så giv venligst besked. Det sparer foreningen for udgifter og besvær.

HUSK også at melde FLYTNING til kassereren. Et postkort (se adressen på side 2) eller en mail til jytte@dichmusik.dk sikrer, at Stenhuggeren kommer frem uden forsinkelse.

Med venlig hilsen, *Kassereren*

Klubbens værksted på Læssøesgades Skole

Serviceleder på Læssøesgades skole er: Reno Sørensen. Tlf.: 2920 8796.
Kontakt Hans J. Mikkelsen, når det drejer sig om værkstedet. Tlf.: 4054 3902.

Tirsdage: kl. 13.00 - 16.00. v/ Lilian Skov (kun efter aftale) 4068 9611

Onsdage: kl. 19.00 - 22.00. v/ Leif Andersen (kun efter aftale) 6167 8062

Husk af hensyn til de låste døre at ringe besked, om du kommer på værkstedet.

Brug af sølvværkstedet: 5 kr. pr. gang. Brug af slibeværkstedet: 10 kr. pr. gang.

Bemærk: Efter sommerferien 2016 er beløbene nu nedsat til den halve pris i forhold til tidligere.

Returneres ved varig adresseændring

Afsender:

Jysk Stenklub
Myntevej 16
8240 Risskov

Program for Jysk Stenklub efterår 2016

Klubmøderne er på Åby Bibliotek, Ludvig Feilbergsvej, Åbyhøj

- Lørdag d. 10/9:** Klubmøde på Åby Bibliotek. "Sommerens fund". I dagens foredrag giver Sten L. Jakobsen. (Geologisk museumens oversigt over, hvad vi for tiden kender til danske fossile krebsdyr (decapoder). Se omtale i bladet. Medbring gerne egne krebsdyr og få dem bedømt.
- Lørdag d. 8/10:** Klubmøde på Åby Bibliotek. Foredrag ved Inge Lise og Troels Helmin: Fossilture til De Britiske Øer
- Lørdag d. 12/11:** Klubmøde på Åby Bibliotek. Foredrag om mineraler ved Michael Bak: Grundstoffer -2. del.
- Lørdag d. 17/12:** Klubmøde på Åby Bibliotek. Det traditionsrige julemøde uden hvilket det ikke kan blive rigtig jul.

Ture m.v. efterår 2016

- Fredag d. 2/9 – Sø. 4/9:** Lang weekendtur til Hannover-området.
- Søndag d. 18/9:** Geoblitz - *Geologiens Dag* i samarbejde med Molslaboratoriet. Se artikel inde i bladet.
- Lørdag d. 15/10:** Efterårets sidste klubtur. En tur til en eller flere grusgrave i det nordlige Midtjylland. Se annonce inde i bladet.

Fossil- og stenmesser i resten af 2016

10.-11. september	København
11. september	Rendsburg
1.-2. oktober	Aarhus (Hasselager) (klubben deltager med en stand)
8.-9. oktober	Næstved
5.-6. november	Aarup
9.-11. december	Hamburg

Deadline for decembernummeret af STENHUGGEREN er den 31. oktober 2016. Materiale sendes til Søren Bo Andersen. (sba@geolsba.dk) eller kan afleveres ved klubmøder.

AL DELTAGELSE I FORENINGENS AKTIVITETER SKER PÅ EGEN REGNING OG RISIKO

Ved ankomst til møderne på Åby Bibliotek efter kl. 14.00, hvor dørene bliver lukket, kan man benytte klokken til højre for døren. Husk selv at medbringe nødvendig proviant til møderne. Fra kl. 13.00 er der åbent for handel, bytning, stensnak og "sten på bordet". Mødet starter kl. 14.30.

Solbakkens KopiTryk